

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Kuchynky a soudců JUDr. Václava Roučky a Mgr. Jaroslava Škopka v právní věci

žalobce: L.K., narozený ...
t. č. ve Věznici Valdice, náměstí Míru 55, 507 11 Valdice
proti
žalované: Vězeňská služba České republiky, Věznice Ostrov nad Ohří
sídlem Vykmánov 22, 363 01 Ostrov nad Ohří

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu

takto:

- I. Žaloba v části, aby soud určil, že zásah žalované, spočívající v nevyplacení částky 2 264 Kč z podúctu rezerva „R“ ke dni 14. 8. 2018 a v nevyplacení částky 2 264 Kč z podúctu rezerva „R“ ke dni 31. 8. 2018 povinného J.T., narozeného ..., na pohledávku žalobce, je zásahem nezákonným, se zamítá.
- II. Žaloba v části, aby soud přikázal žalované, aby na pohledávku žalobce vyplatila částku 4 528 Kč, se odmítá.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Žalobou datovanou dne 3. 9. 2018 a došlou soudu dne 4. 9. 2018 se žalobce domáhal ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu, kdy žalovaná z peněžních prostředků povinného J.T., narozeného ... jemu zaslaných do věznice v srpnu 2018 ve výši 4 529 Kč, nevyplatila polovinu (tj. 2 264 Kč) na pohledávku žalobce a nezákonným zásahem zkracuje žalobce na právu na vyplacení pohledávky.

Žaloba

2. Žalobce uvedl, že usnesením Okresního soudu v Pardubicích ze dne 3. 3. 2017, č. j. 45 E 9/2017-18, soud nařídil podle vykonatelného platebního rozkazu ze dne 24. 10. 2016, č. j. 123 C 41/2016-14, k uspokojení pohledávky žalobce ve výši 112 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,75% z této částky od 13. 9. 2010 do zaplacení výkon rozhodnutí příkázáním peněžité pohledávky, kterou má povinný J.T. za dlužníkem povinného Vězeňská služba ČR – Věznice Valdice z důvodu úschovy a správy peněžních prostředků na účtu povinného. Dále je povinný povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů výkonu rozhodnutí ve výši 300 Kč a České republice – Okresnímu soudu v Pardubicích soudní poplatky za návrh na výkon rozhodnutí ve výši 5 600 Kč.
3. Žalobce zrekapituloval právní úpravu dopadající na srážky k úhradě nákladů výkonu trestu odnětí svobody, zejména poukázal na ustanovení § 25 odst. 4 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „*zákon o výkonu trestu odnětí svobody*“), na ustanovení § 7 odst. 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů (dále jen „*vyhláška č. 10/2000 Sb.*“), a na § 16 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 14/2018, kterým se stanoví postup při rozúčtování pracovní odměny vězňů a postup při správě a evidenci jejich finančních prostředků (dále jen „*nařízení GR VS č. 14/2018*“). Dle názoru žalobce je toto nařízení v rozporu se zákonem, neboť Vězeňská služba v něm přesáhla meze své pravomoci.
4. Dle žalobce peněžní prostředky na kontě „R“ nelze postihnout na úhradu nákladů výkonu trestu „srážkou z přijatých peněz“ předepsaných nepravomocným a nevykonatelným exekučním titulem. Peněžní prostředky na kontě „R“ mají být po rozúčtování pracovní odměny převedeny na konto „E“ nebo „O“, a teprve po uplynutí lhůty pro dobrovolné plnění může tyto prostředky ředitel věznice jako správce daně postihnout daňovou exekucí příkázáním pohledávky s připočtením nákladů za nařízení daňové exekuce.
5. Povinný J.T. pobírá invalidní důchod ve výši 4 529 Kč, který mu je zasílán do věznice a převeden na jeho účet zřízený a vedený věznicí. Polovinu tohoto příjmu, tj. částku 2 265 Kč, může povinný použít pro osobní potřebu a druhou polovinu, tj. částku 2 264 Kč, může povinný použít pouze na úhradu pohledávek uvedených v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.
6. Žalovaná k úhradě nákladů výkonu trestu z nevykonatelného exekučního titulu použila bez vydání exekučního příkazu tu polovinu zaslaných peněžních prostředků povinného, která již dříve byla postižena výkonem rozhodnutí ve prospěch žalobce.
7. Žalobce proto navrhl, aby soud rozsudkem I. určil, že zásah žalované, spočívající v nevyplacení částky 2 264 Kč z podúctu rezerva „R“ ke dni 14. 8. 2018 a v nevyplacení částky 2 264 Kč z podúctu rezerva „R“ ke dni 31. 8. 2018 povinného J.T., narozeného ..., na pohledávku žalobce, je zásahem nezákonným, a II. přikázal žalované, aby na

pohledávku žalobce vyplatila částku 4 528 Kč.

Vyjádření žalované k žalobě

8. Ve vyjádření k žalobě žalovaná poukázala na úpravu výkonu trestu odnětí svobody v trestním zákoníku, trestním řádu a podrobnou úpravu podmínek výkonu trestu odnětí svobody ve speciálním zákoně, tj. zákoně o výkonu trestu odnětí svobody, na vyhlášku č. 10/2000 Sb. a na nařízení GR VS č. 14/2018. Žalovaná podotkla, že žalobce brojí proti rozhodnutí ředitele věznice, kterým byla povinnému uložena povinnost uhradit neuhrazené náklady výkonu trestu odnětí svobody, přičemž srážka byla provedena dříve, než se rozhodnutí stalo vykonatelným. Práva podání stížnosti proti předmětnému rozhodnutí ředitele věznice povinný nevyužil a rozhodnutí marným uplynutím lhůty 3 dnů od jeho doručení povinnému nabylo právní moci.
9. K tvrzení žalobce, že Generální ředitelství VS není zmocněno k vydání předmětného nařízení, kterým se náklady výkonu trestu uhradí jiným způsobem, než je uveden v ustanovení § 36 odst. 3 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, žalovaná uvedla, že zmíněné nařízení bylo vydáno podle § 1 odst. 2 zákona č. 555/1992 Sb. v návaznosti na vyhlášku č. 10/2000 Sb. a zákon o výkonu trestu odnětí svobody.
10. Žalovaná konstatovala, že povinný je příjemcem invalidního důchodu I. stupně a jeho důchod činí 4 529 Kč. Ihned po dojití se tato částka rozdělí na dvě poloviny, přičemž částka 2 265 Kč je převedena na podúčet osobní „O“ a částka 2 264 Kč je převedena na podúčet rezerva „R“. Dne 14. 8. 2018 proběhlo automatizované rozúčtování podúčtu „R“, kdy z částky 2 264 Kč byly uhrazeny náklady výkonu trestu odnětí svobody v částce 1 500 Kč a zbylá částka 764 Kč byla převedena na podúčet exekuce „E“. Dne 21. 8. 2018 byl na účet povinného zaslán invalidní důchod ve výši 4 529 Kč, částka byla opět ihned rozdělena již zmíněným postupem.
11. Věznice u povinného eviduje dvě pohledávky, které spadají pod pohledávky v souladu s ustanovením § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. První v pořadí je pohledávka na základě usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 3. 3. 2017, č. j. 45 E 9/2017-18, a to pouze v části příkazání peněžité pohledávky v částce 5 600 Kč jako soudní poplatek za návrh výkonu rozhodnutí. Druhý v pořadí je veden exekuční příkaz soudního exekutora Mgr. H. ze dne 4. 8. 2017, č. j. 030 EX 17957/15-61, na částku 15 662,20 Kč ve prospěch oprávněného Česká republika – Obvodní soud pro Prahu 4.
12. Žalovaná dále eviduje pohledávku žalobce specifikovanou výše, nicméně tato nespadá pod pohledávky podle ustanovení § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.
13. Závěrem žalovaná uvedla, že při příjmu peněz zaslaných do věznice povinnému a při dalším nakládání s nimi postupuje v souladu nejen s právními předpisy, ale též nálezem Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1351/16, ve kterém ÚS vyslovil závěr, že *neumožní-li věznice stěžovateli (osobě nacházející se ve výkonu trestu odnětí svobody), jenž má některou z pohledávek uvedených v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, použít jednu polovinu peněžních prostředků zaslaných mu do věznice na případnou úhradu za poskytnuté zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění a na nákup potravin a věcí osobní potřeby dle § 23 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, ... představuje takový postup nezákonný zásah do základního práva na ochranu vlastnictví zaručeného článkem 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod*. Vzhledem k výše uvedenému navrhla žalovaná žalobu zamítnout.

Replika žalobce

14. Žalobce v replice odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2017, č. j. 6 As 317/2017-38, ve kterém se NSS zabýval finančními prostředky odsouzeného a dospěl k závěru, že *pokud má odsouzený neuhrazené dluhy vyjmenované v § 25 odst. 4 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, polovinu finančních prostředků na účtu vedeném věznicí může použít jen na úhradu těchto dluhů. To ovšem neznamená, že druhá polovina prostředků na tomto účtu musí zůstat odsouzenému plně k dispozici. Jestliže má odsouzený další neuhrazené splatné dluhy, které nespádají pod § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, a jeho finanční prostředky podléhají exekuci nařízené v souladu se zákonem, lze tyto finanční prostředky exekucí postihnout.*

Posouzení věci krajským soudem

15. Řízení ve správním soudnictví je upraveno zákonem č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „soudní řád správní“ nebo „s. ř. s.“).
16. Řízení o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu je upraveno v § 82 a násl. s. ř. s.
17. Soud ve věci rozhodoval v souladu s ustanovení § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení jednání, neboť s tím oba účastníci souhlasili (žalobce v žalobě a žalovaná ve vyjádření k žalobě).
18. Podle § 82 s. ř. s. každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen „zásah“) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, se může žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.
19. Podle § 87 odst. 2 věty první s. ř. s. soud rozsudkem určí, že provedený zásah byl nezákonný, a trvá-li takový zásah nebo jeho důsledky anebo hrozí-li jeho opakování, zakáže správnímu orgánu, aby v porušování žalobcova práva pokračoval, a přikáže, aby, je-li to možné, obnovil stav před zásahem.
20. V rámci ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu se tedy žalobce může domáhat vydání deklaratorního výroku [aby soud určil, že zásah byl nezákonný] nebo konstitutivního výroku [aby soud správnímu orgánu zakázal pokračovat v porušování žalobcova práva a, je-li to možné, přikázal obnovit stav před zásahem].
21. Jiné požadavky však v rámci žaloby na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu uplatňovat nelze. Mezi takové vyloučené nároky náleží rovněž domáhání se rozhodnutí ve sporu nebo v jiné právní věci, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení, anebo domáhání se přezkoumání rozhodnutí, jímž správní orgán rozhodl v mezích své zákonné pravomoci v soukromoprávní věci (§ 46 odst. 2 s. ř. s.).
22. V daném případě se žalobce návrhem I. výroku rozsudku domáhal deklaratorního výroku rozhodnutí ve věci ochrany před nezákonným zásahem. Návrhem II. výroku rozsudku se však žalobce domáhal vydání rozhodnutí o plnění ve výši 4 528 Kč, tedy rozhodnutí v právní věci, o které nemá jednat a rozhodnout správní soud (který tu nemá pravomoc), nýbrž soud v občanském soudním řízení.
23. V dalším se tudíž soud věcně zabýval toliko žalobcovým návrhem na vydání deklaratorního výroku rozhodnutí ve věci ochrany před nezákonným zásahem.

24. Ustanovení § 82 s. ř. s. stanovující, kdo může podat žalobu a vystupovat v procesním postavení žalobce, zakládá aktivní procesní legitimaci. Její nedostatek vede k odmítnutí žaloby. Od procesní legitimace je nutno odlišovat legitimaci věcnou. Věcná legitimace svědčí těm, kdož jsou nositeli hmotných subjektivních práv a povinností. Věcná legitimace proto vypovídá o hmotněprávním vztahu účastníka řízení k projednávané věci, resp. k předmětu řízení. Její posouzení je věcí důvodnosti žaloby.
25. Otázku aktivní legitimace u žalob na ochranu před nezákonným zásahem podrobně rozebral Nejvyšší správní soud v usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 12. 2008, č. j. 8 Aps 6/2007-247: *Postavení žalobce jako účastníka řízení o žalobě podle § 82 s. ř. s. je (ve spojení s § 33 odst. 1 s. ř. s., podle něhož jsou účastníky řízení navrhovatel (žalobce) a odpůrce (žalovaný) nebo ti, o nichž to stanoví tento zákon) dáno jeho tvrzením. Citované ustanovení § 82 s. ř. s. tak pod nadpisem „aktivní legitimace“ vymezuje okruh tvrzení, která musí žalobce podat, aby jeho procesní úkon (žaloba) měl zamýšlené účinky, tj. dal vzniku příslušnému procesně právnímu vztahu a vedl soud k rozhodnutí, tj. výroku směřujícímu k ochraně veřejného subjektivního práva. V průběhu řízení je proto nutno zkoumat, zda žalobce tvrzenou aktivní věcnou legitimaci k podání žaloby skutečně měl, resp. zda se žalovaný státní orgán tvrzeného zásahu do veřejných subjektivních práv skutečně dopustil (zda je tedy skutečně věcně pasivně legitimován). V tomto smyslu je třeba institut aktivní legitimace chápat v tradičním pojetí jako oprávnění vyplývající z hmotného práva; má ji ten z účastníků, komu svědčí subjektivní právo nebo povinnost, o něž se v řízení jedná. Posouzení jednotlivých definičních znaků tvrzeného nezákonného zásahu (zkrácení na právech, nezákonnost zásahu) představuje vždy úvahu ve věci samé, která v konečném důsledku může vést nanejvýš k zamítnutí žaloby (se závěrem, že k tvrzenému zásahu vůči žalobci nedošlo, nebo že k němu sice došlo, nebyl však nezákonný, anebo sice nezákonným byl, avšak žalobce jím nebyl přímo zkrácen na svých subjektivních právech) - § 87 odst. 3 s. ř. s., - nikoliv k jejímu odmítnutí pro neodstranitelný nedostatek podmínek řízení. Jednotlivé definiční znaky aktivní legitimace k žalobě podle § 82 s. ř. s. nepředstavují speciální formulace podmínek řízení, při jejichž „zjištěné absenci“ se klade absolutní překážka postupu procesu, takže soud nemůže vydat rozhodnutí o věci, o kterou běží. Posouzení, zda úkon správního orgánu může být pojmově nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením ve smyslu § 82 s. ř. s., je otázkou důvodnosti žaloby (součástí rozhodnutí ve věci samé), nikoli otázkou existence podmínek řízení dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.*
26. Povinný J.T., který je příjemcem invalidního důchodu I. stupně ve výši 4 529 Kč měsíčně, je povinen hradit náklady výkonu trestu odnětí svobody. Tyto srážky jsou prováděny na základě rozhodnutí ředitele Věznice Ostrov, kterými je po ukončení každého měsíce povinnému uložena povinnost uhradit náklady výkonu trestu odnětí svobody za příslušné období v částce 1 500 Kč. Dle sdělení žalované povinný proti těmto rozhodnutím nepodal žádné opravné prostředky. V současné době jsou v evidenci věznice u povinného vedeny dvě exekuce podle ustanovení § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody a dále výkon rozhodnutí příkázáním peněžité pohledávky ve prospěch žalobce jako oprávněného ve výši 112 000 Kč s úrokem z prodlení.
27. Žalobce brojil proti tomu, že žalovaná k úhradě nákladů výkonu trestu z nevykonatelného exekučního titulu použila bez vydání exekučního příkazu tu polovinu zaslaných peněžních prostředků povinného J. T., která již dříve byla postižena výkonem rozhodnutí ve prospěch žalobce, jehož součástí je i pohledávka státu ve výši 5 600 Kč, na kterou žalovaná odvádí jen část z postižené poloviny zaslaných peněz povinného J.T.

28. K tomu soud uvádí, že pod pojmem zásahu se rozumí velké množství faktických činností správních orgánů, ke kterým jsou různými zákony oprávněny. Jedná se obecně o úkony, které nejsou činěny formou rozhodnutí, ale přesto jsou závazné pro osoby, vůči nimž směřují. Tyto osoby jsou povinny na jejich základě něco konat, nějaké činnosti se zdržet nebo nějaké jednání strpět, a to na základě jak písemného, tak i faktického pokynu či příkazu. Při nedodržení zákona nebo překročení jeho rámce by se mohlo jednat o nezákonný zásah.
29. Při věcném posouzení žaloby vyšel soud z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2005, č. j. 2 Aps 1/2005 – 65, ve kterém Nejvyšší správní soud dovodil, že *ochrana podle § 82 a násl. s. ř. s. je důvodná tehdy, jsou-li - a to kumulativně, tedy zároveň - splněny následující podmínky: žalobce musí být přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením („zásahem“ správního orgánu v širším smyslu) správního orgánu, které nejsou rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka), přičemž „zásah“ v širším smyslu nebo jeho důsledky musí trvat nebo musí brozit opakovaní „zásahu“ (6. podmínka). Není-li byt' jen jediná z uvedených podmínek splněna, nelze ochranu podle § 82 a násl. s. ř. s. poskytnout a žalobu, která se jí domáhá, je nutno zamítnout.* Soud dodává, že i po novelizaci soudního řádu správního, provedené zákonem č. 303/2011 Sb., je nutno trvat na naplnění všech šesti podmínek u trvajících zásahu; domáhá-li se však žalobce pouze akademického (určovacího výroku), šestá podmínka odpadá a není třeba ji zkoumat.
30. V daném případě žalobce podal žalobu na ochranu před nezákonným zásahem, který měl spočívat v tom, že srážky na náklady výkonu trestu jsou na základě rozhodnutí ředitele věznice (dle názoru žalobce na základě rozhodnutí nepravomocného a nevykonatelného) prováděny povinnému J.T. Pokud však nebyl učiněn žádný úkon vůči žalobci, který by jej zavázal něco konat, nějaké činnosti se zdržet nebo nějaké jednání strpět, nelze faktické jednání žalovaného hodnotit jako „zásah“ směřující přímo proti žalobci nebo že v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo. I kdyby byl zásah správního orgánu nezákonný, soudní ochrany se nemůže domáhat každý, ale pouze ten, kdo byl tímto zásahem přímo zkrácen na svých právech a zásah byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo.
31. Ve věci samé tak soud dospěl k závěru, že žaloba na ochranu před zásahem žalované, spočívajícím v nevyplacení částky 2 264 Kč z podúctu rezerva „R“ ke dni 14. 8. 2018 a v nevyplacení částky 2 264 Kč z podúctu rezerva „R“ ke dni 31. 8. 2018 povinného J.T. na pohledávku žalobce, není důvodná. Je tomu tak proto, že tvrzený zásah žalované neatakuje právní sféru (tj. veřejná subjektivní práva) žalobce přímo, neboť žalobce jím nebyl **přímo** zkrácen na svých právech a zásah nebyl zaměřen **přímo** proti žalobci ani v jeho důsledku nebylo proti němu **přímo** zasaženo.
32. Ani žalobní tvrzení, že napadený postup žalovaného je „ke škodě žalobce“, nemůže na posouzení věci nic změnit, neboť mezi žalovaným zásahem a tvrzeným porušením veřejných subjektivních práv musí existovat bezprostřední vztah, který však v daném případě shledat nelze.

Rozhodnutí soudu

33. Jelikož žaloba co do návrhu I. rozsudečného výroku nebyla shledána důvodnou, soud ji v tomto rozsahu podle ustanovení § 87 odst. 3 s. ř. s. zamítl.

34. Jelikož návrhem II. rozsudečného výroku se žalobce domáhal rozhodnutí v právní věci, o které má jednat a rozhodnout soud v občanském soudním řízení, soud žalobu v tomto rozsahu podle ustanovení § 46 odst. 2 s. ř. s. odmítl.

Náklady řízení

35. Podle § 60 odst. 1 s. ř. s. by měla právo na náhradu nákladů řízení žalovaná, která měla ve věci plný úspěch. Jelikož žalované žádné důvodně vynaložené náklady nevznikly, rozhodl soud, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost do dvou týdnů po jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Ve věci vyplacení částky 4 528 Kč může žalobce podat žalobu do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku k místně příslušnému okresnímu (obvodnímu) soudu.

Plzeň 10. 12. 2018

JUDr. PhDr. Petr Kuchynka, Ph.D. v.r.
předseda senátu